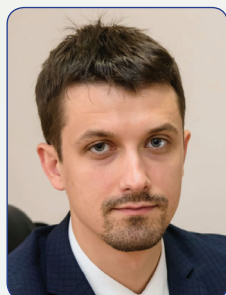

DREPT CIVIL ȘI PROCESUAL CIVIL

CZU: 347.92

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.3\(58\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.3(58).01)DELIMITAREA CONCEPTULUI *PUTERII* LUCRULUI JUDECAT DE *AUTORITATEA* LUCRULUI JUDECAT

Ion CARAMAN,
doctorand, USM,
șef adjunct al Secretariatului CSJ
<https://orcid.org/0000-0002-1371-1309>

SUMAR

Hotărârea judecătorească este produsul final al activității judiciare îndreptate spre protejarea drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanei. Totodată, pentru a asigura protecția efectivă a acestora, ea necesită a fi înzestrată cu putere de lucru judecat. În special, ne referim la consecințele juridice care derivă din această calitate a hotărârii judecătorești. Totodată, în literatura de specialitate s-au conturat două concepte ale lucrului judecat. În prezentul articol sunt scoase în evidență criteriile de delimitare a celor două concepte, precum și necesitatea teoretică și practică a unei asemenea delimitări.

Cuvinte-cheie: hotărâre judecătorească, puterea lucrului judecat, securitatea raporturilor juridice, imutabilitatea actului jurisdicțional.

Introducere

Hotărârea judecătorească este actul judecătoresc de dispoziție prin care se soluționează fondul oricărei cauze civile [2, p. 82], fiind produsul final al activității judiciare îndreptate spre protejarea drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime deduse judecății. Este important să ținem cont de faptul că protecția drepturilor civile și intereselor legitime se va realiza deplin doar în momentul în care hotărârea judecătorească va deveni irevocabilă și, respectiv, va obține valoare de „lucru judecat”.

THE DIFFERENCE BETWEEN THE POWER OF RES JUDICATA AND THE AUTHORITY OF RES JUDICATA

SUMMARY

The court's decision is a final product of the judicial activity, aimed to ensure the protection of the persons contested rights, freedoms or legitimate interests. However, in order to establish an effective protection, it is important that the court decision is final has the authority of res judicata. In specialized literature, configured two concepts regarding res judicata. In this article, are highlighted the criteria that delimit this two concepts and the practical and theoretical necessity of such delimitation.

Key-words: Courts decision, res judicata, security of legal relations, immutability of the judicial act, legal certainty.

rească va deveni irevocabilă și, respectiv, va obține valoare de „lucru judecat”.

Lucrul judecat este efectul esențial al unei hotărâri judecătorești. În literatura de specialitate lucrul judecat este definit ca fiind unul dintre principalele efecte ale hotărârii judecătorești, ceea ce presupune că o cerere nu poate fi judecată definitiv decât o singură dată, prezumând-se că soluția cuprinsă în hotărâre exprimă un adevăr și nu trebuie contrazisă de o altă hotărâre [12, p. 279-280]. În opinia lui Iarcov V., lucrul judecat reprezintă acea calitate a actului judecătoresc în virtutea căreia hotărârea obține obligativitate, exclusivitate, executorialitate și prejudicialitate [23, p. 179]. Profesorul Ion Deleanu indică faptul că lucrul judecat este o calitate immanentă hotărârii, atașată acesteia de la momentul pronunțării și pe tot parcursul existenței ei, semnificând, în principiu, imutabilitatea actului jurisdicțional prin care, în cadrul unei proceduri contradictorii, s-a verificat și tranșat o situație litigioasă [10, p.72].

Importanța acestui efect al hotărârii judecătorești rezidă în crearea unei stabilități și bune func-

ționări a circuitului civil, fiind totodată o expresie a principiului securității raporturilor juridice, care presupune că, atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție.

Inițial, trebuie să menționăm că delimitarea conceptelor de putere a lucrului judecat și autoritate a lucrului judecat nu are o importanță practică, ci una mai mult teoretică.

Astfel, din punct de vedere teoretic, unii autori consideră că delimitarea celor două sintagme pe plan juridic nu este nici posibilă și nici necesară, autoritatea lucrului judecat sau puterea lucrului judecat fiind expresii diferite ale aceleiași entități juridice, care desemnează forța cu care se impune o hotărâre judecătorească rezultată din dezbateri contradictorii, hotărâre care are caracter irevocabil și a soluționat fondul pricinii. Puterea este atributul autorității, fără de care aceasta din urmă nu poate avea eficiență. Cu alte cuvinte, puterea presupune autoritatea, iar autoritatea nu este realizabilă fără putere [1, p.132-133]. Aceeași opinie a fost susținută de doctorul în drept, conferențiar universitar din Republica Moldova, Belei Elena [3, p. 17].

Cu toate acestea, unii autori au făcut totuși o deosebire între autoritatea lucrului judecat și puterea lucrului judecat. Pornind de la efectele hotărârii definitive, s-a afirmat că, în vreme ce sintagma „autoritatea lucrului judecat” exprimă efectul negativ al lucrului judecat, în virtutea căruia o nouă judecată asupra aceleiași pricini este împiedicată, potrivit regulii *non bis in idem*, „puterea lucrului judecat” exprimă „efectul pozitiv”, „eficiența activă” a hotărârii, posibilitatea părților de a executa, prin mijloace legale, dispozițiile acelei hotărâri. Mai sugestiv: „autoritatea de lucru judecat” evocă ideea de găsire și consacrare a adevărului, în vreme ce noțiunea de „putere a lucrului judecat” semnifică ideea de impunere a acestui adevăr în planul relațiilor juridice [8, p. 145-148].

În acest context, doctrina românească învederează că puterea lucrului judecat și autoritatea lucrului judecat reprezintă accepțiuni ale lucrului judecat. Astfel, *stricto sensu*, semnifică autoritatea de lucru judecat, care face imposibilă judecarea unui nou litigiu între aceleași părți, pentru același obiect, cu aceleași temeuri (exclusivitatea), *lato sensu* semnifică puterea de lucru judecat (*res iudicata*), care presupune că hotărârea beneficiază de o prezumție irefragabilă că exprimă adevărul și că nu trebuie contrazisă de o altă hotărâre. În esență, delimitarea conceptelor respective are la bază caracterele lucrului judecat:

- Exclusivitatea – face ca un nou litigiu între aceleași părți, pentru același obiect și aceleași temeuri să nu mai fie cu putință.

- Incontestabilitatea – în sensul că hotărârea nu mai poate fi atacată, decât în situații speciale prin căile extraordinare de atac (revizuire).
- Executorialitatea – hotărârea poate fi pusă în executare de către partea câștigătoare.
- Prejudicialitatea – elementele de fapt și de drept constatate de către instanță nu pot fi apreciate în alt mod de către alte instanțe și nu se cer a fi dovedite din nou, într-un alt proces la care participă aceleași persoane.
- Obligativitatea – hotărârea este obligatorie pentru părți și produce efecte corespunzătoare între acestea și succesorii lor, precum și pentru toate autoritățile publice, asociații obștești, persoane oficiale, organizații și persoane fizice.

În această ordine de idei, doctrinarii români expun ideea că autoritatea lucrului judecat constituie o excepție procedurală, pe când puterea lucrului judecat este o prezumție. Din această perspectivă, autoritatea sau puterea lucrului judecat se îndepărtează de principiul contestabil *res iudicata pro veritate accipitur*, dar apropiindu-se de un altul, incontestabil sub aspectul imutabilității: *bis de eadem renesit actio* (interdicția reluării aceluiași litigiu și între aceleași părți) [9, p. 71-72].

În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție a României preia ideea de mai sus și o aplică în practica judiciară, subliniind că între excepția autorității de lucru judecat și puterea de lucru judecat există o distincție clară. Astfel, condiția de aplicare a autorității de lucru judecat presupune identitatea de acțiuni (părți, obiect și cauză juridică) ce oprește repetarea judecării, iar puterea, prezumția de lucru judecat, impune consecvența în judecată, astfel că ceea ce s-a constatat și statuat printr-o hotărâre nu trebuie să fie contrazis printr-o altă hotărâre [7]. De altfel, Înalta Curte a accentuat că autoritatea de lucru judecat cunoaște două manifestări procesuale – aceea de excepție procesuală, conform art. 1201 CC, și aceea de prezumție, mijloc de probă de natură să demonstreze un anumit fapt în legătură cu raporturile juridice dintre părți, art. 1200 CC.

O altă diferențiere între cele două categorii s-a făcut pe criteriul inatacabilității hotărârii, fiind în strânsă legătură și cu calificarea autorității de lucru judecat ca fiind o calitate a hotărârii. Se vorbea de autoritate de lucru judecat atunci când aceasta era provizorie, având acest caracter atât timp cât hotărârea putea fi atacată prin căi de atac de reformare sau chiar până se epuizau căile de atac de retractare. Autoritatea de lucru judecat se consolida în raport de soluția dată acestor căi de atac. Puterea de lucru judecat apărea atunci când hotărârea nu mai putea fi atacată [17, p. 719]. Mai mult,

autoritatea lucrului judecat există în mod provizoriu de la momentul pronunțării hotărârii și nu doar de la definitivarea soluției prin epuizarea căilor de atac [4, p. 951].

În doctrina rusă (cu precădere, cea sovietică), la fel ca și în cea română, există două accepțiuni ale lucrului judecat (*res judicata*): aspectul material al lucrului judecat și aspectul formal al acestuia.

În viziunea lui N. B. Zeider, cea mai clară tălmăcire a aspectului material și formal al lucrului judecat a fost dată de către M.A. Gurvici [21, p. 117]. În opinia celui din urmă, aspectul formal al lucrului judecat presupune imposibilitatea contestării hotărârii judecătorești după expirarea termenului prevăzut de lege. Autorul în cauză consideră că aspectul formal al lucrului judecat se manifestă doar prin caracterul incontestabil al hotărârii judecătorești irevocabile. Referitor la aspectul material, M.A. Gurvici indică că prin acesta se subînțelege acțiunea juridică a puterii lucrului judecat, pe care aceasta o exercită din momentul intrării în vigoare a hotărârii judecătorești, atât în domeniul dreptului procesual cât și cel material.

Totodată, N.B. Zeider opinează că aspectul formal al lucrului judecat presupune obligativitatea hotărârii judecătorești pentru părțile litigante și instanța judecătorească care a adoptat hotărârea respectivă, precum și pentru alte instanțe judecătorești și autorități publice. În virtutea aspectului formal al lucrului judecat, instanța judecătorească, cea care a adoptat hotărârea, nu este în drept să o modifice sau să o anuleze. Cu referire la aspectul material al lucrului judecat, acesta indică faptul că printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă se constată în mod definitiv temeinicia sau netemeinicia pretențiilor care constituie obiectul acțiunii. Din acest considerent, o hotărâre judecătorească irevocabilă tranșează în mod definitiv litigiul dintre părți, având pentru cele din urmă putere de lege.

Ca și în cazul puterii lucrului judecat și autorității lucrului judecat, observăm că delimitarea conceptelor respective este întemeiată pe efectele lucrului judecat. Totodată, având în vedere că delimitarea noțiunilor respective este una convențională, diferiți autori pun la baza clasificării diferite efecte ale lucrului judecat, precum incontestabilitatea sau exclusivitatea.

La fel, în doctrina rusă contemporană s-au conturat două curente distincte cu referire la natura lucrului judecat, în calitatea sa de principal efect al hotărârii judecătorești irevocabile [22, p. 502]. În acest sens, primul curent privește lucrul judecat drept un fenomen static ce reprezintă principala proprietate a actului judecătoresc, acțiunea căruia se manifestă prin efectele lucrului judecat sau consecințele juridice ale unei hotărâri judecătorești

definitive. În viziunea lui M.A. Gurvici, lucrul judecat, în calitate de element static, include următoarele efecte ale lucrului judecat: exclusivitatea, incontestabilitatea și prejudicialitatea – aceste elemente reflectă stabilitatea hotărârii judecătorești și conțin cerințe cu referire la conduita specifică a unui cerc distinct de subiecți în legătură cu respectiva hotărâre judecătorească [20, p. 146-147].

Cel de-al doilea curent califică lucrul judecat drept un fenomen dinamic ce reprezintă o acțiune juridică (forța juridică) a unei hotărâri judecătorești irevocabile [22, p. 502] și include următoarele efecte: prejudicialitate, obligativitate și executorialitate (elementele dinamice ale lucrului judecat).

La fel, unii doctrinari consideră că lucrul judecat urmează a fi privit ca un cumul de elemente atât statice cât și dinamice, or, elementele statice ale lucrului judecat, prin sine însele, nu pot transpune în viață concluziile/prescripțiile instanței de judecată, ce derivă dintr-un act judecătoresc irevocabil.

În ceea ce privește Republica Moldova, configurarea teoretică a lucrului judecat a fost, este și va fi influențată de opțiunile legislatorului cu privire la natura juridică, efectele și funcțiile lui. Aspectul teoretic este strâns legat de aspectul practic. Astfel, din punct de vedere al practicii judiciare, precizăm că aceste două accepțiuni ale lucrului judecat au fost dezvoltate de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Pentru început, opinăm că, potrivit articolului 120 din Constituție, respectarea sentințelor și a altor hotărâri **definitive** ale instanțelor judecătorești este obligatorie. Exemplificând această situație, de regulă, după examinarea unei cauze judiciare în ordine de apel, hotărârea judecătorească devine definitivă și executorie, dar poate fi contestată de către părțile interesate cu recurs la instanța ierarhic superioară. Prin urmare, instanța de contencios constituțional a considerat necesar să clarifice noțiunile de hotărâre judecătorească „definitivă” și hotărâre „irevocabilă”, termeni care urmează a nu fi confunzi. Așadar, o hotărâre definitivă nu poate fi rejudecată de aceeași instanță, dar poate fi rejudecată de către o altă instanță superioară. Hotărârea definitivă are autoritatea de lucru judecat. Dimpotrivă, o hotărâre judecătorească care nu mai este susceptibilă niciunei căi de atac ordinare sau care nu mai este susceptibilă căilor de atac, deoarece acestea au fost epuizate sau deoarece termenele de exercitare a acestora au expirat, este **irevocabilă** (nu poate fi rejudecată de nicio jurisdicție, cu excepția unor cazuri excepționale, prin intermediul acțiunii în revizuire). O astfel de hotărâre dobândește **putere** de lucru judecat [15, § 54-68]. Astfel, Curtea Constituțională a subliniat că trebuie să se facă distincție între (1) „**puterea** de lucru judecat” sau „**irevocabilă**”, care

sunt calitățile unei hotărâri ce împiedică alte procese, având ca obiect ceea ce a fost deja judecat, și (2) „**autoritatea** de lucru judecat” sau „**definitivă**”, care sunt calitățile unei hotărâri ce poate fi contestată printr-o cale extraordinară de atac. Deși orice hotărâre irevocabilă este și definitivă, nu orice hotărâre definitivă este și irevocabilă. Prin urmare, legislația procesuală civilă atribuie caracter executoriu hotărârilor judecătorești, fie imediat după pronunțare, fie la etapa la care devin definitive, fără a aștepta ca acestea să devină irevocabile. În acest context, Curtea a observat că, spre deosebire de textul constituțional și procesual civil, atât Legea nr. 87/2011 cât și Legea nr. 181/2014 pun în executare hotărârile judecătorești împotriva statului abia la etapa dobândirii caracterului irevocabil. Respectiv, aceste legi restrâng domeniul de executare a hotărârilor judecătorești definitive la cele irevocabile, contrar prevederilor exprese ale articolului 120 din Constituție.

Atribuirea unui caracter provizoriu autorității de lucru judecat nu este nouă, fiind recunoscută în literatura juridică română, fie că însoțea hotărârea de la momentul pronunțării, fie că era recunoscută numai hotărârilor definitive ce puteau fi atacate cu recurs ori prin căile de atac extraordinare de retractare [16, p. 520]. Autoritatea de lucru judecat mai era considerată relativă dacă însoțea hotărârea primei instanțe (consolidându-se după rămânerea definitivă a hotărârii), precum și în cazul hotărârilor definitive, care depindeau de menținerea împrejurărilor de fapt avute în vedere la pronunțare [5, p. 269-270].

Mai mult, dacă între aceleași părți există o hotărâre judecătorească nedefinitivă, care se bucură de o autoritate a lucrului judecat provizorie sau dacă se află pe rol în instanță un litigiu între aceleași părți, pentru același obiect și aceleași temeuri, acest fapt împiedică depunerea unei noi cereri de chemare în judecată, consecință care derivă din interpretarea art. 170 alin. (1) lit. g) CPC – restituirea cererii de chemare în judecată și art. 265 lit. d) CPC – scoaterea cererii de pe rol. Totodată, efectele depline ale autorității lucrului judecat (exclusivitate și incontestabilitate) se vor manifesta doar după devenirea definitivă/irevocabilă a hotărârii judecătorești prin neatacare sau epuizarea căilor de atac.

Sub acest aspect, într-o altă decizie [7, § 26-29], Curtea Constituțională a avut posibilitatea să efectueze o analiză a diferenței între autoritatea lucrului judecat și puterea lucrului judecat, prin prisma art. 123 alin. (2) al CPC, care are drept scop degrevarea de probațiune. Luând în considerare opinia doctinarilor români, acest articol reprezintă o prezumție a lucrului judecat, și anume – puterea lucrului judecat. În prezentarea punctului de

vedere, Înalta Curte a statuat că hotărârea judecătorească irevocabilă, care dispune de autoritatea lucrului judecat, produce următoarele efecte juridice: exclusivitatea, prejudicialitatea, obligativitatea, executorialitatea. Mai mult, aceasta a reținut că, având ca scop asigurarea stabilității și obligativității hotărârii judecătorești, caracterul prejudicial al hotărârii de judecată constituie un mijloc ce certifică necontrarietatea actelor judiciare și asigură aplicabilitatea principiului certitudinii juridice. În esență, ea a menționat că ține de competența instanței de judecată de a determina corect obiectul probațiunii și de a accepta în proces doar probele necesare pentru soluționarea cauzei. Pe această cale, observăm că nu a fost făcută o distincție clară dintre noțiunile puse în discuție în prezentul articol.

În aceste condiții, deși Curtea Constituțională utilizează în jurisprudența sa conceptele puterii sau autorității lucrului judecat, totuși Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nu operează în textul său cu aceste noțiuni. Pe de o parte, art. 123 alin. (2) din Codul de procedură civilă face parte din capitolul X „Probe și probațiune” și degreveză de probațiune. Pe de altă parte, art. 265 lit. b) din aceeași lege restricționează dreptul persoanei interesate de a înainta o nouă cerere de chemare în judecată între același părți cu aceleași pretenții și în același temei. La prima vedere, ambele desemnează elementele lucrului judecat evocate mai sus. În orice caz, ele produc efecte juridice doar dacă există o hotărâre irevocabilă. Drept urmare, esența art. 254 alin. (3) cuprinde atât puterea lucrului judecat cât și autoritatea lucrului judecat, și combină efectele teoretice ale ambelor concepte. În special, dacă hotărârea rămâne irevocabilă, părțile și ceilalți participanți la proces, precum și succesorii lor în drepturi nu pot înainta o nouă cerere de chemare în judecată cu aceleași pretenții și în același temei, nici să conteste în alt proces faptele și raporturile juridice stabilite în hotărârea judecătorească irevocabilă.

În consolidarea acestei afirmații, propunem două spețe soluționate de către instanțele naționale, care au fost supuse controlului judiciar european de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În primul caz [18, §§ 6-14], compania reclamantă a susținut că, în baza art. 123 alin. (2) al Codului de procedură civilă, instanțele naționale au acordat o pondere superioară unei hotărâri judecătorești irevocabile la care nu a participat. Curtea Europeană a învederat că, în toate sistemele juridice, autoritatea *res judicata* a unei hotărâri judecătorești definitive include limitări *ad personam* și *ad rem*. Cu toate acestea, acest lucru nu împiedică pronunțarea unei hotărâri împotriva unor terți, în sensul că poate avea o valoare probatorie ca o

prezumție contrară (simplă). În plus, Curtea Europeană a recunoscut că din principiul securității juridice rezultă că o parte care se bazează pe evaluarea făcută de o instanță într-un litigiu anterior, într-o problemă care apare și în cazul în care este parte, se poate aștepta în mod legitim ca instanța din acest caz să decidă litigiul în același sens ca și decizia anterioară, cu excepția cazului în care există un motiv valabil de derogare. Prin urmare, art. 123 alin. (2) din legea citată stabilește o prezumție de *res judicata*, care inversează sarcina probei. Însă, această prezumție ar putea fi contrazisă de dovada contrară, în temeiul articolului 123 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Exemplul respectiv se încadrează perfect în caracteristicile puterii lucrului judecat și furnizează ideea de impunere a unui adevăr judiciar în planul relațiilor juridice, constituind un mijloc de probă.

În al doilea caz [14, §§ 28-31], după pronunțarea sentinței definitive și, după caz, admiterea unor pretenții materiale, reclamanții au depus, în ordine civilă, o acțiune de reparare a prejudiciului material asupra căruia nu s-a pronunțat instanța penală. Curtea Supremă de Justiție a considerat că litigiul urmează a fi încetat în conformitate cu autoritatea lucrului judecat în acord cu art. 265 lit. b) din Codul de procedură civilă. Astfel, Curtea Europeană a statuat că articolul citat recunoaște autoritatea de lucru judecat, care constă din identitatea triplă a părților, obiectului și temeiurilor ambelor acțiuni. În mod corespunzător, instanțele naționale au respins acțiunea reclamanților fără a explica identitatea părților, a obiectului și a cauzelor cu acțiunile civile introduse în fața instanțelor penale. Prin urmare, instanțele de judecată nu au ținut cont de acești factori decisivi, fiind constatată o încălcare a art. 6 alin. (1) din CEDO.

Pe această cale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a acceptat că autoritatea lucrului judecat poate constitui un impediment obiectiv pentru a intenta procese civile noi între aceleași părți, având același obiect și aceleași temeiuri.

Din analiza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, se desprinde cu ușurință că aceasta corelează autoritatea de lucru judecat cu principiul securității raporturilor juridice. În special, dreptul la un proces echitabil în fața unui instanțe care este garantat de articolul 6 alin. (1) din CEDO trebuie să fie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță preeminența dreptului ca patrimoniu comun al Statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității rapoartelor juridice care estimează, printre altele, ca soluția atribuită de către instanța judecătorească în mod definitiv oricărui litigiu să nu fie mai mult pusă în cauză [13, § 61].

Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata*, adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, pe motivul unor circumstanțe esențiale și convingătoare [15, § 98]. În mod corespunzător, casarea abuzivă a unei hotărâri judecătorești irevocabile nu întrunește condițiile unui proces echitabil consacrat în art. 6 alin. (1) din CEDO.

De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avut posibilitate de a se pronunța nu doar asupra anulării unui act judecătorec irevocabil, dar și în privința reaprecierii faptelor stabilite definitiv de o instanță judecătorească. În cazul de față [19, §§ 36-40], societatea reclamantă a pretins încălcarea principiului securității raporturilor juridice, pentru motivul că instanța națională a ignorat *res judicata* a unei hotărâri judecătorești definitive pronunțată pe aceleași fapte. Guvernul României a sugerat că principiul autorității de lucru judecat nu a fost încălcat în speță, întrucât nu a fost întrunită identitatea triplă: părțile, obiectul și cauza ambelor acțiuni. Pe baza principiului *res judicata*, Curtea Europeană a acceptat opinia Guvernului, însă nu a putut ignora faptul că cele două proceduri judiciare au vizat aceleași circumstanțe factuale, care au fost decisive pentru rezultatele acestora. Este de menționat că hotărârea este redactată în limba franceză, iar în § 38 Curtea Europeană a folosit sintagmele „*force de chose jugée*” și „*l'autorité de la chose jugée*”. În context, aceasta a notat că, într-adevăr, nu este vorba despre anularea unei proceduri judiciare, care a condus la o hotărâre judecătorească irevocabilă care a dobândit puterea de *res judicata* „*force de chose jugée*”. Dar se poate crede în mod rezonabil că noua apreciere a faptelor făcute de instanța de judecată, care a făcut-o să se pronunțe radical împotriva judecății anterioare, este problematică în ceea ce privește certitudinea juridică, or, reclamantul a așteptat în mod legitim ca aceleași instanțe să soluționeze rezultatul aceluiași litigiu în sensul unei decizii care are autoritate de lucru judecat „*l'autorité de la chose jugée*”. În consecință, instanța de contencios europeană a constatat că, prin reluarea unui anumit aspect care a fost deja hotărât și care a făcut

obiectul unei decizii finale și, în lipsa unui motiv întemeiat, instanțele române au încălcat principiul securității relațiilor juridice.

Pe baza celor prezentate, putem deduce că, la examinarea respectării echității procedurii în temeiul art. 6 alin. (1) al Convenției, Curtea Europeană nu a identificat criteriile speciale pentru demarcarea puterii lucrului judecat sau autorității lucrului judecat. De altfel, principiul securității raporturilor juridice înglobează ambele procedee juridice, constituind în egală măsură garanții esențiale ale unui proces echitabil.

Concluzii

În lumina celor relatate, considerăm că linia de delimitare a conceptului puterii lucrului judecat de autoritatea lucrului judecat, accepțiuni ale lucrului judecat, este una minimă și teoretică, iar uneori poate crea confuzii pentru justițiabili și chiar pentru instanțele judecătorești. Codul de procedură civilă nu a ales să trateze aceste noțiuni în mod expres și explicit, rezumând esența lor în art. 254 alin. (3) din Codul de procedură civilă. În definitiv, opinăm că introducerea principiului securității raporturilor juridice la nivel de principiu fundamental al dreptului procedural civil ar soluționa această dezbatere și ar consacra o garanție unică și fără echivoc pentru participanții la procesul judiciar. La conturarea acestei reguli procedurale, instanțele de judecată nu vor putea pune în discuție chestiuni apreciate definitiv de instanțele judecătorești și nu vor putea întreprinde măsuri care să afecteze situațiile juridice irevocabile sau drepturile dobândite, decât în situații în care, în condițiile stabilite de legea procedurală, acest lucru este necesar în interesul justiției pentru a corecta erorile judiciare sau omisiunile justiției.

Referințe bibliografice:

- Bacaci Al. *Excepțiile de procedură în procesul civil*. Cluj-Napoca: Dacia, 1983. 248 p.
- Belei E. ș.a. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Lexon, 2016. 490 p.
- Belei E. Puterea de lucru judecat a tranzacției. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2013, nr. 3(26), p.16-20.
- Ciobanu V. M. ș.a. *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*. Vol. I. București: Universul Juridic, 2013. 1316 p.
- Ciobanu V.M. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*. Vol. II. București: Național, 1997. 734 p.
- Decizia Curții Constituționale nr. 16 din 9 februarie 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 14g/2018. <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=433&l=ro> (vizitat 13.07.2020).
- Decizia nr. 1777/2015 din 25 iunie 2015, Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție. <http://www.scj.ro/1093/Detaili-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=127524> (vizitat 30 iunie 2020).
- Deleanu I., Mărgineanu V. *Prezumțiile în drept*. Cluj-Napoca: Dacia, 1981. 232 p.
- Deleanu I. *Tratat de procedură civilă*. Vol. II. Ediția II. București: CH Beck, 2007. 920 p.
- Deleanu I. *Tratat de Procedură Civilă*. Volumul II. Noul Cod de procedură civilă, Universul Juridic, București 2013. 835 p.
- Hotărârea Curții Constituționale nr. 32 din 17 noiembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi referitoare la executarea creanțelor împotriva statului. <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=597&l=ro> (vizitat 09.10.2020).
- Roșu C., Dănilă L. *Drept procesual civil*. Ediția a 5-a. București: C.H. Beck, 2007. 510 p.
- Speța *Brumarescu c. România*, hotărârea din 28 octombrie 1999. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122775> (vizitat 30.06.2020).
- Speța *Cocu și Calentiev c. Moldova*, hotărârea din 9 aprilie 2019. <http://agent.gov.md/wp-content/uploads/2019/08/Cocu-%C8%99i-Calentiev-v.-RM-rom.pdf> (vizitat 01.07.2020).
- Speța *Oferta Plus SRL c. Moldova*, hotărârea din 19 decembrie 2006, definitivă din 23 mai 2007. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112643> (vizitat 01.07.2020).
- Stoenescu I., Zilberstein S. *Drept procesual civil. Teoria generală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983. 540 p.
- Tăbărcă M. *Drept procesual civil*. Vol. I. București: Universul Juridic, 2008. 778 p.
- Affaire Lady S.R.L. c. Moldova*, CEDH, 23.10.2018, definitiv 23.01.2019. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187305> (vizitat 01.10.2020).
- Affaire Siegle c. Roumanie*, CEDH, 16.04.2013, definitiv 16.07.2013. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-118571> (vizitat 01.10.2020).
- Гурвич М.А. Судебное решение. Теоретические проблемы, Москва: Юридическая литература, 1976. 176 с.
- Зейдер Н.Б. Судебное решение по гражданскому делу. Москва: Юридическая литература, 1966. 192 р. *Apuđ*: Гурвич М.А. Лекции по советскому гражданскому процессу. Москва: ВЮЗИ, 1950. 164 с.
- Сахнова Т.В. Курс гражданского процесса, 2-е изд. Москва: СТАТУТ, 2014. 784 с.
- Ярков В.В. Гражданский процесс: учебник для вузов. Москва: Wolters Kluwer, 2006. 703 с.